

JUDr. Michal Mišík
člen Súdnej rady Slovenskej republiky

Bratislava
4. november 2019

VEC: Spôsob odvolávania sudcov, ktorých odvolanie navrhla prezidentke Slovenskej republiky Súdna rada Slovenskej republiky z dôvodu dosiahnutia zákonom predpísaného veku

I. PREDMET NÁVRHU

- (1) Súdna rada Slovenskej republiky (ďalej len „*súdna rada*“) ako orgán zabezpečujúci inštitucionálnu nezávislosť a legitimitu súdnej moci, ktorej povinnosťou je pri plnení tejto úlohy spolupracovať s ostatnými ústavnými orgánmi, navrhuje a žiada prezidentku Slovenskej republiky (ďalej len „*prezidentka*“), ktorá zabezpečuje riadny, t. j. aj dôstojný a plynulý chod ústavných orgánov, a to aj vo vzťahu k súdnej moci, zväžiť vykonávanie aktu odvolávania sudcov, ktorých odvolanie navrhla prezidentke súdna rada z dôvodu dosiahnutia zákonom predpísaného veku, verejne a slávnostným spôsobom.

II. PRÁVNY RÁMEC

- (2) Proces a podmienky odvolania z funkcie sudcu upravuje Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. (ďalej len „*ústava*“) a zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „*zákon č. 385/2000 Z. z.*“).
- (3) Ústava upravuje odvolávanie sudcov všeobecných súdov z funkcie v ustanoveniach čl. 102 ods. 1 písm. t) ústavy, čl. 141a ods. 5, čl. 145 ods. 1 a najmä v čl. 147.
- (4) Podľa čl. 141a ods. 5 písm. c) ústavy do pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky patrí predkladať prezidentovi Slovenskej republiky návrhy kandidátov na vymenovanie sudcov a návrhy na odvolanie sudcov. Podľa čl. 145 ods. 1 ústavy sudcov vymenúva a odvoláva prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky; vymenúva ich bez časového obmedzenia.
- (5) Podľa čl. 147 ods. 1 ústavy prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky sudcu odvolá na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku

za úmyselný trestný čin, alebo ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmienenečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody, na základe rozhodnutia disciplinárneho senátu pre čin, ktorý je nezlučiteľný s výkonom funkcie sudcu, alebo ak zanikla jeho voliteľnosť do Národnej rady Slovenskej republiky.

- (6) Podľa čl. 147 ods. 2 ústavy prezident Slovenskej republiky na návrh Súdnej rady Slovenskej republiky môže sudcu odvolať, a) ak mu zdravotný stav dlhodobo nedovoľuje, najmenej počas jedného roka, riadne vykonávať sudcovské povinnosti, b) ak dosiahol vek 65 rokov.
- (7) Identické dôvody, zakladajúce splnenie podmienky na odvolanie sudcu, upravuje ustanovenie § 18 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. Proces odvolania sudcu z jeho funkcie zákon č. 385/2000 Z. z. dopĺňa nasledovne: Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 1 alebo 2, súdna rada musí predložiť prezidentovi návrh na odvolanie sudcu. Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 2 písm. a) /zdravotný stav sudcu mu dlhodobo nedovoľuje, najmenej počas jedného roka, riadne vykonávať sudcovské povinnosti/, predseda súdu oznámi túto skutočnosť súdnej rade. Ak sú dôvody na odvolanie z funkcie sudcu podľa odseku 2 písm. b) /dosiahol vek 65 rokov/, minister oznámi túto skutočnosť súdnej rade. Dňom, keď bolo sudcovi doručené rozhodnutie o odvolaní, funkcia sudcu zaniká.

III. JUDIKATÚRNE VÝCHODISKÁ

- (8) Ústavný súd Slovenskej republiky podrobne popísal mechanizmus a podstatu odvolania sudcu z dôvodu veku najmä vo svojom náleze sp. zn. II. ÚS 298/2015.
- (9) K mechanizmu odvolania sudcu z dôvodu veku uviedol, že ústavný text vyvážil hodnotu nezávislosti reflektovanú v doživotnom statuse sudcu na jednej strane a požiadavku na riadny výkon súdnictva z hľadiska veku, a s tým spojenú personálnu koncepciu justície na strane druhej. Ústava tak umožňuje prezidentovi odvolať sudcu staršieho ako 65 rokov. Zákon nestanovuje povinnosť zaslať prezidentovi konkrétny zoznam sudcov, ktorí by mali byť odvolaní, ale ukladá povinnosť súdnej rade predložiť návrh vo veci odvolania sudcov, ktorí dovŕšili 65 rokov.
- (10) Návrh súdna rada predkladá prezidentovi po prerokovaní a prijatí uznesenia, pričom na prijatie takéhoto uznesenia súdnej rady je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny všetkých jej členov. Tieto uznesenia súdnej rady nebývajú výslovne označené ako „Návrh na odvolanie“, ale z ich textu (predovšetkým záhlavia) možno bez vážnejších pochybností spravidla vyvodiť záver, že ide o návrh na odvolanie sudcov, ktorí dosiahli vek 65 rokov, adresovaný prezidentovi.
- (11) V texte uznesení sú navyše obsiahnuté odkazy na príslušné ustanovenia ústavy, ktoré upravujú právomoc prezidenta odvolať sudcov všeobecných súdov (čl. 147 ods. 2 ústavy), resp. pôsobnosť Súdnej rady predkladať prezidentovi návrhy na odvolanie sudcov (čl. 141a ods. 5 ústavy). Na rokovaní Súdnej rady o tomto bode programu sa môžu zúčastniť a rovnako na nich vystúpiť všetci dotknutí sudcovia a vysloviť svoj postoj k návrhu na ich odvolanie z funkcie.

- (12) Následne prezident z predloženého návrhu súdnej rady zvolí konkrétne mená sudcov, ktorým bude doručené tzn. rozhodnutie o odvolaní z funkcie sudcu. Ide o rozhodnutie prijímané v priestore demokratického a politického vládnutia, v priestore vzťahov formy vlády medzi ústavnými autoritami. Na odvolanie sudcu preto nemožno vzťahovať požiadavky pre odôvodňovanie súdnych rozhodnutí. Zároveň z čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy vyplýva, že akt a odôvodnenie tu splývajú.
- (13) Prezident momentom signovania odvolania jasne vyjadruje vôľu odvolať sudcu, a nie je rozhodné, aké označenie má dokument, ktorým svoju moc realizuje a ktorý bude sudcovi následne doručený. Odôvodnenie, justifikácia aktu vyplýva priamo z ústavného textu, zo samotného aktu prezidenta, z jeho citácie ústavy.
- (14) Konkrétnejší proces odvolania z funkcie sudcu zo strany prezidenta nateraz právna úprava neurčuje. Ostatná prax Kancelárie prezidenta Slovenskej republiky naznačuje, že je snahou hlavy štátu umožniť súdom riadne sa pripraviť na odchod sudcov nad 65 rokov. Kancelária prezidenta Slovenskej republiky spravidla informovala predsedov príslušných súdov, kde takíto sudcovia pôsobia, aby sa na ich odchod včas pripravili. Zároveň bola predsedom súdov oznámená reálna, ale konečná časová lehota, dokedy najneskôr bude sudca odvolaný. Vytvoril sa tak dostatočný časový interval na to, aby predsedovia príslušných súdov boli pripravení na ukončenie činnosti odchádzajúcich sudcov.

IV. ODÔVODNENIE NÁVRHU

- (15) Ústavná konštrukcia odvolávania sudcov z funkcie z dôvodu dosiahnutia veku 65 rokov síce preferuje súdnu radu, ale to neznamená, že úloha prezidenta je v tomto procese len symbolická (notariálna). Ústavný súd túto skutočnosť už zvýraznil aj vo veci sp. zn. PL. ÚS 10/2005, keď v odôvodnení nálezu uviedol, že prezident má nepochybne právo posúdiť a rozhodnúť sa, či návrhu súdnej rady vyhovie (vychádzajúc z formulácie „*môže sudcu odvolať*“ v čl. 147 ods. 2 ústavy).
- (16) Tak ako vymenovanie sudcu a prijatie jeho sľubu zo strany prezidenta, rovnako aj odvolanie z funkcie sudcu je štátnym aktom, keďže ním prezident realizuje svoju ústavnú kompetenciu v zmysle čl. 102 ods. 1 písm. t) ústavy, a to vo vzťahu k iným ústavným činiteľom (sudcom všeobecných súdov).
- (17) Vymenovanie do funkcie sudcu spojené s prijatím jeho sľubu prezident tradične vykonáva slávnostným spôsobom, v ktorom sa zlučuje okrem jeho výlučnej kreačnej ústavnej právomoci aj ceremoniálny rozmer výkonu funkcie hlavy štátu. Obdobnú formu výkonu kreačnej právomoci má aj vymenúvanie predsedu a jednotlivých členov vlády vrátane prijímania ich sľubu, vedúcich ústredných štátnych orgánov, ak ich menovanie prezidentom predpokladá zákon, menovanie a prijímanie sľubu sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky a generálneho prokurátora Slovenskej republiky. Spoločným menovateľom výkonu tejto právomoci zo strany prezidenta je osobné zloženie sľubu predpokladaného pre príslušnú štátnu funkciu do rúk prezidenta, pri ktorej je osobná účasť menovaného funkcionára neopomenuteľná. Slávnostným spôsobom sa vykonáva aj vymenúvanie vysokoškolských profesorov, rektorov vysokých škôl a povyšovanie príslušníkov ozbrojených síl a iných zborov od hodnosti generála.

- (18) Práve pri zmienenom prípade kreačnej právomoci vo vzťahu k členom vlády sa aj prijatie demisie vlády či odvolanie jednotlivého člena vlády tradične vykonáva spravidla slávnostným spôsobom. Odôvodnenie pre tento postup možno vnímať v zavedenej tradícii ako aj v postavení vlády ako vrcholného orgánu výkonnej moci a jej predsedu ako tretieho najvyššieho ústavného činiteľa.
- (19) Súdna rada sa domnieva, že s ohľadom na postavenie súdnej moci a špecifické postavenie sudcov všeobecných súdov ako ústavných činiteľov, pre ktorých je výkon funkcie sudcu celoživotným povolaním, je vhodné, aby sa popri menovaní sudcov a prijímaní ich sľubu aj odvolávanie sudcov zo strany prezidenta vykonávalo slávnostným spôsobom za osobnej účasti odvolávaných sudcov. Hoci je odvolávanie ústavných činiteľov prezidentom slávnostným spôsobom výnimočné a tradične sa realizuje len pri odvolávaní členov vlády, práve rozmer zavŕšenia celoživotného výkonu povolania sudcov odôvodňuje výber slávnostného spôsobu výkonu kreačnej právomoci v rozmere odvolania z funkcie aj pri sudcoch všeobecných súdov. Pri väčšine ostatných štátnych funkcionárov menovaných prezidentom, ak nedochádza k ich odvolaniu počas výkonu funkcie, táto zaniká uplynutím funkčného obdobia priamo zo zákona, t. j. predvídateľne a mimo akejkoľvek rozhodovacej právomoci prezidenta. Jedinými ústavnými činiteľmi, ktorých prezident odvoláva, t. j. vo vzťahu ku ktorým realizuje svoju ústavnú právomoc, a ktorých funkčné obdobie nie je stanovené presným časovým úsekom, tak ostávajú práve predseda a členovia vlády a sudcovia všeobecných súdov. Slávnostným spôsobom sú však tradične odvolávaní iba predseda a členovia vlády, čo naznačuje azda až symbolickú favorizáciu výkonnej moci pred mocou súdnou.
- (20) Slávnostný akt odvolania z funkcie sudcu vykonávaný prezidentom ceremoniálnym spôsobom podľa programu štátneho protokolu by zabezpečil zvýraznenie dôležitosti súdnej moci ako integrálnej a neopomenuteľnej súčasti štátnej moci v demokratickom a právnom štáte. Rovnako by predstavoval dôstojné zavŕšenie celoživotného výkonu povolania zo strany jednotlivých sudcov, ktorý môže prispieť k zvýšeniu ich profesijnej spolupatričnosti aj po zániku funkcie sudcu. Súčasný právny stav, na rozdiel od právnych úprav iných štátov, nepredpokladá u bývalých sudcov ponechanie čestného titulu emeritného sudcu, ktorý by zabezpečoval identifikáciu sa jednotlivého sudcu so svojou funkciou ako celoživotným povolaním spojeným s vysokými morálnymi požiadavkami, ktoré sa pre výkon tohto povolania požadujú, t. j. so stavovskou cťou.
- (21) Súdna rada, resp., jej jednotliví členovia, z početných rozhovorov s bývalými sudcami, nadobudla dôvodné presvedčenie, že mnohí sudcovia vnímajú súčasný spôsob zániku funkcie sudcu v dôsledku veku ako málo dôstojný, spojený s pocitom nepotrebnosti a nevďaku zo strany štátu, nezlučiteľný s významom a dôležitosťou postavenia sudcu v právnom štáte. Kým menovanie do funkcie sudcu, t. j. vo vzťahu k začínajúcim sudcom, sa vykonáva slávnostným spôsobom v sídle hlavy štátu ako ústavný akt prostredníctvom médií prístupný širokej verejnosti, odvolanie z funkcie sudcu pre dosiahnutie veku, t. j. vo vzťahu k osobám u ktorých sa završuje ich celoživotný výkon povolania, sa vykonáva dištančne, spravidla poštovou zásielkou alebo kuriérom, niekedy aj na pracovisku sudcu, s okamžitými účinkami, kedy o dôstojnosti tohto aktu nemožno uvažovať.

- (22) Ocenenie náročnej práce sudcu sa totiž nevykonáva len materiálnym zabezpečením sudcu počas výkonu jeho funkcie, resp. po dosiahnutí dôchodkového veku, avšak rovnocenným prvkom zásluhovosti je aj ocenenie celoživotného výkonu povolania sudcu dôstojným spôsobom jeho ukončenia.
- (23) Slávnostný spôsob odvolania z funkcie sudcu za jeho osobnej účasti je namieste výlučne v situácii, kedy dochádza k odvolaniu sudcu z dôvodu dosiahnutia zákonom predpokladaného veku /čl. 147 ods. 2 písm. b) ústavy/. Odvolanie sudcu z jeho funkcie z iných dôvodov /čl. 147 ods. 1 ústavy, t. j. v dôsledku disciplinárneho trestu, odsúdenia za trestný čin, straty predpokladov sudcovskej spôsobilosti, či podľa čl. 147 ods. 2 písm. a) ústavy, t. j. zo zdravotných dôvodov/ by sa aj naďalej malo vykonávať dištančným spôsobom. Aj týmto rozmerom sa zvýrazní, že odvolanie z funkcie sudcu slávnostným spôsobom z dôvodu dosiahnutia veku predstavuje dôstojné zavŕšenie celoživotného výkonu povolania zo strany sudcu ako ústavného činiteľa.
- (24) Z dôvodu zabezpečenia riadneho chodu ústavných orgánov a plynulého výkonu súdnictva sa javí ako žiaduce, aby sa slávnostný akt odvolávania z funkcie sudcu z dôvodu dosiahnutia veku vykonával raz ročne, spravidla bezprostredne pred koncom kalendárneho roku, kedy by došlo k odvolaniu všetkých sudcov, ktorých návrh na odvolanie z dôvodu veku bol predložený v danom kalendárnom roku súdnou radou prezidentovi, a pri ktorých sa prezident rozhodol svoju právomoc odvolať sudcu, aj uplatniť. Tiež je žiaduce stanoviť deň slávnostného aktu vopred, predvídateľne a signalizovať tento deň okrem dotknutých sudcov aj predsedom príslušných súdov, keďže dňom doručenia rozhodnutia výkon funkcie sudcu zaniká (§ 18 ods. 4 zákona č. 385/2000 Z. z.).
- (25) Účasť na slávnostnom akte odvolania je vecou profesionálnej cti každého dotknutého sudcu. Tí sudcovia, ktorí by sa nemohli zo závažných dôvodov slávnostného aktu zúčastniť osobne, by boli odvolaní doterajším postupom, kedy by sa im rozhodnutie o odvolaní doručovalo dištančne.
- (26) Takýmto riešením sa vytvorí predpoklad, aby príslušní predsedovia súdov očakávali zmenu v obsadení súdu aj v rozvrhu práce na nasledujúci kalendárny rok a v dostatočnom časovom predstihu pristúpili k zabezpečeniu náhrady za sudcu, u ktorého dôjde k zániku funkcie, čím sa zabezpečí plynulosť vo výkone súdnictva všeobecne. Taktiež dotknutí sudcovia budú môcť vykonať úkony spojené s ukončením ich aktívneho pôsobenia v súdnictve.
- (27) Navrhovaný postup nevyžaduje žiadnu legislatívnu zmenu, keďže sa jedná len o úpravu doterajšej zvyklosti. V prípade zaužívaní tohto postupu je možné zachovať ho aj v situácii, kedy by došlo prípadne k zmene právnej úpravy zániku funkcie sudcu v dôsledku dovŕšenia veku.

V. NÁVRH UZNESENIA

- (28) *A. Súdna rada Slovenskej republiky ako orgán zabezpečujúci inštitucionálnu nezávislosť a legitimitu súdnej moci, ktorej povinnosťou je pri plnení tejto úlohy spolupracovať s ostatnými ústavnými orgánmi, navrhuje a žiada prezidentku Slovenskej republiky, ktorá zabezpečuje riadny, t. j. aj dôstojný a plynulý chod*

ústavných orgánov, a to aj vo vzťahu k súdnej moci, zväžiť vykonávanie aktu odvolávania sudcov, ktorých odvolanie navrhla prezidentke Slovenskej republiky Súdna rada Slovenskej republiky z dôvodu dosiahnutia zákonom predpísaného veku, verejne a slávnostným spôsobom, raz ročne, spravidla bezprostredne pred koncom kalendárneho roku.

B. Súdna rada Slovenskej republiky poveruje predsedníčku Súdnej rady Slovenskej republiky a členov Súdnej rady Slovenskej republiky (...) predložiť tento návrh prezidentke Slovenskej republiky.